

АНОТАЦІЯ

Діденко В.В. Адміністративно-правове забезпечення професійної підготовки працівників Національної поліції України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Харківський національний університет внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України, Харків, 2024.

Дисертацію присвячено визначенню сутності та розкриттю особливостей адміністративно-правового забезпечення професійної підготовки працівників Національної поліції України, а також розробленню рекомендацій та пропозицій спрямованих на вдосконалення адміністративного законодавства у відповідній сфері.

Акцентовано увагу на тому, що служба в поліції є широкою сферою службово-трудової діяльності, яка відрізняється не тільки специфікою виконуваних поліцейськими функцій, але й обмеженнями, пов'язаними із їх професійною діяльністю, а також завданнями, які вони реалізують у галузі забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина на території України, боротьби зі злочинністю, а також виявлення та припинення будь-яких інших протиправних посягань ну громадську безпеку та правопорядок.

Встановлено, що професійна підготовка поліцейських – це комплексний процес, який включає особливі (адаптовані до майбутніх умов професійної діяльності) заходи, засоби та способи навчання, виховання та розвитку поліцейських, що забезпечує набуття ними теоретико-практичних, фізичних, ментальних та інших знань, навичок та вмінь для ефективною та законною реалізації ними службово-трудова функцій, обумовлених законодавчо визначеними завданнями Національної поліції України.

Підкреслено, що професійна підготовка забезпечує виховання кожного поліцейського в дусі глибокої поваги до людини, її особистості, прав, свобод та законних інтересів, а також неможливості незаконно порушувати чи

обмежувати осіб в їх юридичних можливостях. Окрім цього, маючи відповідний базис знань та вмінь, поліцейські здатні реалізовувати завдання НПУ найбільш комплексно та повно, варіативно підлаштовуючись до ситуацій, які виникають у суспільстві, з метою захисту, забезпечення та відновлення порушених людських прав.

З'ясовано, що елементи професійної підготовки працівників Національної поліції України – це сукупність заходів, засобів та способів навчання, виховання та розвитку поліцейських, об'єднані спільною ціллю, принципами, порядком та кінцевим результатом реалізації. Узагальнено, що вказані елементи по-різному проявляються на різних етапах їх службової кар'єри. Так, одні з них супроводжують весь професійний шлях працівника органів та підрозділів Національної поліції України, інші – мають додаткове значення та реалізуються за якихось конкретних умов.

Аргументовано, що ключовою метою професійної підготовки поліцейських є формування у людини особистих (психологічних, моральних та фізичних) якостей, а також правової свідомості та професійних знань, умінь і навичок, які у своїй єдності дозволяють йому на високому рівні, якісно та оперативно виконувати покладені на них обов'язки в процесі реалізації завдань та функцій, що покладено на Національну поліцію України як ключовий правоохоронний орган нашої держави. Відповідно до зазначеної мети сформульовано завдання професійної підготовки працівників Національної поліції.

Доведено, що функції професійної підготовки працівників Національної поліції України - це сукупність практичних дій та напрямів реалізації професійної підготовки досліджуваної категорії працівників. До відповідних функцій віднесено: функцію професійної соціалізації; еволюційну функцію; наукову функцію; та організаційну функцію.

Констатовано, що ключове місце в системі правового регулювання професійної підготовки працівників Національної поліції України відводиться саме нормам адміністративної галузі права, адже саме за їх допомогою: по-

перше, визначається правовий статус Нацполіції, її завдання та функції, що в свою чергу обумовлює напрямку та специфіку підготовки поліцейських; по-друге, закріплюються правові основи функціонування суб'єктів, які уповноважені здійснювати підготовку, досліджуваної категорії правоохоронців; по-третє, розкриваються організаційні засади підготовки поліцейських; по-четверте, встановлюються ключові гарантії для осіб, які проходять підготовку у ЗВО зі специфічними умовами навчання.

Підкреслено, що кожен етап проходження служби працівниками Національної поліції України впливає на організацію навчання, виховання та розвитку особистості поліцейських, а також зумовлює специфіку порядку набуття і удосконалення ними своїх вмінь та знань. А відтак відмічено, що особливості професійної підготовки проявляються вже на початку служби, а саме в момент прийняття на роботу до органів та підрозділів НПУ.

Акцентовано увагу на тому, що навчання у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання є відмінним від первинної професійної підготовки. В першу чергу, діяльність подібних ЗВО направлена на надання відповідного рівня вищої освіти, у зв'язку із чим підготовка осіб в них включає в себе широкий спектр теоретичних дисциплін диктованих академічними стандартами. Окрім цього, ЗВО готують різне коло осіб, починаючи від вже працюючих у підрозділах Національної поліції, так і інших громадян, які не мають відповідного освітнього ступеню.

Наголошено, що головними умовами післядипломної освіти поліцейських є наявність державного замовлення, іншими словами, «попиту» у додатковій підготовці поліцейських кадрів та фінансових ресурсів для її організації. При цьому, кожна складова післядипломної освіти вирізняється власним набором особливостей в межах окремих етапів службової кар'єри співробітників НПУ.

Встановлено, що практична та теоретична сторони підготовки мають бути оптимально поєднані, превалювання однієї частини над іншою не повинно позначитися на якості формування професіоналізму працівника

поліції. Теоретична підготовка має включати як знання, які є необхідними для виконання функцій поліції, так знання, що сприяють формуванню моральних якостей особистості поліцейського. Таким чином всі складові мають позитивно позначитися на якості професіоналізму працівника Національної поліції.

Узагальнено, що організаційні засади професійної підготовки працівників поліції слід розуміти як сукупність інструментів та засобів неправового характеру, які є необхідними для формування у досліджуваної категорії працівників необхідних вмінь, знань та навичок, які необхідні йому для проходження служби, а також здійснення завдань, які стоять перед Національною поліцією України. Виокремлено особливості організаційних засад професійної підготовки поліцейських в Україні.

З'ясовано, що правовий статус суб'єктів професійної підготовки працівників Національної поліції – це сукупність визначених нормативно-правовими актами повноважень (суб'єктивних прав та юридичних обов'язків) учасників правовідносин, що виникають в процесі реалізації діяльності, спрямованої на підготовку поліцейських з метою набуття ними знань, вмінь та навичок, які є необхідними для ефективного виконання передбачених нормами чинного законодавства завдань у правоохоронній сфері. Здійснено класифікацію відповідних суб'єктів, а також виділено характерні ознаки їх правового статусу

Відмічено, що позитивною практикою, яку слід використати в Україні, має стати монополізація сектору професійної підготовки поліцейських, що повинно бути здійснено шляхом наділення правом формувати професійні поліцейські кадри виключно спеціалізованими навчальними установами. На сьогоднішній день такими в нашій державі є заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання Міністерства внутрішніх справ України. Дані заклади орієнтовані на повне теоретико-правове, практичне та психологічне виховання майбутніх співробітників органів та підрозділів НПУ, володіючи для цього широкою матеріально-технічною та науковою базою.

Доведено необхідність запровадити інститут професійної підготовки керівників. Зокрема відмічено, що законодавчо закріплена вимога проходження курсів професійної підготовки керівного складу дозволить сформулювати кадровий резерв осіб, які за своїми навичками та знаннями готові виконувати завдання та функції на посадах начальників підрозділів та органів Національної поліції України. Подібні курси мають проходити пів року та націлюватись на формування у поліцейських, які в майбутньому бажають стати керівниками різних ланок, знань в галузі соціології, психології, управління персоналом, трудового права, тощо.

Констатована важливість доопрацювання як загальних, так і спеціальних відомчих концептуальних нормативно-правових актів, які визначають стратегічні напрямки реформування освітньої діяльності, з метою збереження можливості закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання системи МВС готувати фахівців за освітньою програмою 081 Право (правозастосування). Означене має важливе значення для задоволення потреб Національної поліції у кваліфікованих працівниках, що володіють навиками поліцейської служби та одночасно є фахівцями, які достатньою мірою володіють правовими знаннями для задоволення функціональних потреб проведення слідчих, оперативно-розшукових та інших дій, які потребують ґрунтовних правових знань для вирішенні завдань Національної поліції.

Обґрунтовано, що вдосконалення потребує змістовний елемент організації професійної підготовки працівників поліції. Зокрема, врахування, насамперед, практичних потреб Національної поліції, обумовлених динамікою суспільних змін, змінами в законодавстві, тощо.

Ключові слова: професійна підготовка, працівник, Національна поліція, мета, завдання, функції, правове регулювання, службова кар'єра, організаційні засади, правовий статус, суб'єкт, зарубіжний досвід, вдосконалення, правові засади, організаційні засади.

SUMMARY

Didenko V.V. Administrative and legal provision of professional training of employees of the National Police of Ukraine. – Qualifying scientific work on manuscript.

Thesis for obtaining the scientific degree of Doctor of Philosophy in specialty 081 "Law". – Kharkiv National University of Internal Affairs, Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Kharkiv, 2024.

The thesis provides a theoretical generalization and a new solution to the scientific task of defining the essence and revealing the peculiarities of administrative and legal provision of the professional training of employees of the National Police of Ukraine, and also develops recommendations and proposals aimed at improving administrative legislation in the relevant area.

Attention is focused on the fact that police service is a broad area of service and labor activity which is distinguished not only by the specifics of police functions performed by police officers, but also by the restrictions associated with their professional activities, as well as by the tasks they implement in the field of ensuring and protecting human and civil rights and freedoms on the territory of Ukraine, combating crime, and also detecting and stopping any other unlawful encroachments on public safety and order.

It is established that police training is a complex process which includes special (adapted to the future conditions of professional activity) measures, means and methods of training, education and development of police officers, which ensures that they acquire theoretical and practical, physical, mental and other knowledge, skills and abilities for the effective and lawful implementation of their official and labor functions stipulated by the legally defined tasks of the National Police of Ukraine.

It is emphasized that professional training ensures that each police officer is educated in the spirit of deep respect for a person, his or her personality, rights, freedoms and legitimate interests, as well as the impossibility of illegally violating or restricting persons in their legal capabilities. In addition, having an appropriate

knowledge and skills base, police officers are able to fulfill the tasks of the National Police of Ukraine in the most comprehensive and complete manner, adjusting to situations arising in society in a variable manner, with a view to protecting, ensuring and restoring violated human rights.

It is found that the elements of professional training of employees of the National Police of Ukraine are a set of measures, means and methods of training, education and development of police officers, united by a common goal, principles, procedure and end result of implementation. In general, these elements are manifested in different ways at different stages of their career. Thus, some of them accompany the entire professional path of an employee of the bodies and units of the National Police of Ukraine, while others have additional significance and are realized under certain specific conditions.

It is argued that the key goal of police officers' professional training is to develop in a person personal (psychological, moral and physical) qualities, as well as legal awareness and professional knowledge, skills and abilities which, in their unity, allow him/her to perform their duties at a high level, efficiently and promptly in the course of implementation of the tasks and functions entrusted to the National Police of Ukraine as the key law enforcement agency of our State. In accordance with this goal, the tasks of professional training of employees of the National Police are formulated.

It is proved that the functions of professional training of employees of the National Police of Ukraine are a set of practical actions and directions for the implementation of professional training of the studied category of employees. The relevant functions include: the function of professional socialization; evolutionary function; scientific function; and organizational function.

It is stated that the key place in the system of legal regulation of professional training of employees of the National Police of Ukraine is given to the rules of the administrative branch of law, since it is with their help that: firstly, the legal status of the National Police, its tasks and functions are determined, which in turn determines the direction and specifics of police training; secondly, the legal

framework for the functioning of entities authorized to provide training to the category of law enforcement officers under study is fixed; thirdly, the organizational principles of police training are disclosed; fourthly, key guarantees are established for persons undergoing training in higher education institutions with specific learning conditions.

It is emphasized that each stage of service by employees of the National Police of Ukraine affects the organization of training, upbringing and personality development of police officers, as well as determines the specifics of the procedure for acquiring and improving their skills and knowledge. Therefore, it is noted that the peculiarities of professional training are manifested already at the beginning of service, namely, at the time of employment in the bodies and units of the National Police of Ukraine.

Attention is focused on the fact that studying in higher education institutions with specific learning conditions is different from initial professional training. First of all, the activities of such higher education institutions are aimed at providing the appropriate level of higher education, and therefore the training of persons in them includes a wide range of theoretical disciplines dictated by academic standards. In addition, higher education institutions train a different range of people, ranging from those already working in the National Police units to other citizens who do not have an appropriate educational degree.

It is noted that the main conditions for postgraduate police education are the availability of a state order, in other words, "demand" for additional police training and financial resources for its organization. At the same time, each component of postgraduate education has its own set of features within the framework of certain stages of the service career of employees of the National Police of Ukraine.

It is established that the practical and theoretical aspects of training should be optimally combined, and the prevalence of one part over the other should not affect the quality of police officer professionalism. Theoretical training should include both the knowledge necessary to perform police functions and the knowledge that contributes to the formation of moral qualities of a police officer's personality. Thus,

all components should have a positive impact on the quality of professionalism of a National Police officer.

It is generalized that the organizational framework for professional training of police officers should be understood as a set of tools and means of a non-legal nature which are necessary for the formation of the necessary skills, knowledge and abilities required by the category of employees under study for their service and for the implementation of the tasks of the National Police of Ukraine. The peculiarities of the organizational framework for professional training of police officers in Ukraine are highlighted.

It is found that the legal status of the subjects of professional training of the National Police officers is a set of powers (subjective rights and legal obligations) of participants to legal relations which arise in the course of implementation of activities aimed at training police officers with a view to acquiring the knowledge, skills and abilities necessary for effective performance of tasks in law enforcement provided for by current legislation. Classification of the relevant subjects is carried out, and characteristic features of their legal status are also identified.

It is noted that a positive practice which should be used in Ukraine should be the monopolization of the police training sector, which should be implemented by granting the right to form professional police personnel exclusively to specialized educational institutions. Currently, such institutions in our country are higher education institutions with specific training conditions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. These institutions are focused on the full theoretical, legal, practical and psychological education of future employees of the National Police of Ukraine bodies and units, and have a wide material, technical and scientific base for this purpose.

The need to introduce an institute for professional training of managers is proved. In particular, it is noted that the legislatively enshrined requirement to undergo professional training courses for management will allow formulating a personnel reserve of persons who, by their skills and knowledge, are ready to perform tasks and functions as heads of units and bodies of the National Police of

Ukraine. Such courses should be held for six months and should be aimed at developing knowledge in sociology, psychology, human resources management, labor law, etc. among police officers who wish to become managers of various levels in the future.

The importance of finalizing both general and special departmental conceptual normative legal acts, which determine the strategic directions of reforming educational activities, is established, in order to preserve the possibility of higher education institutions with specific training conditions of the Ministry of Internal Affairs system to train specialists under the educational program 081 Law (Law Enforcement). The above is important to meet the needs of the National Police for qualified employees who have police service skills and at the same time are specialists who have sufficient legal knowledge to meet the functional needs of investigative, operational and search activities and other activities which require a thorough legal knowledge to solve the tasks of the National Police.

It is substantiated that the substantive element of the organization of professional training of police officers needs improvement. In particular, taking into account, first of all, the practical needs of the National Police, caused by the dynamics of social changes, changes in legislation, etc.

Keywords: professional training, employee, National Police, purpose, tasks, functions, legal regulation, service career, organizational principles, legal status, subject, foreign experience, improvement, legal principles, organizational principles.